

TRUMP DOSSIER 2015–2029

HOOFDSTUK 23

23.6 Juridische analyse

VAN "GEEN NIEUWE OORLOGEN" NAAR HET CONFLICT MET IRAN

De geopolitieke schokgolf van Trumps militaire keuze (2025–2029)

DEEL 2 – Overzicht

§23.6 Juridische analyse ga naar pagina 6

"Was de aanval op Iran juridisch verdedigbaar?"

- Amerikaanse Grondwet
- War Powers Resolution (1973)
- bevoegdheden van de president
- rol van het Congres
- VN-Handvest
- internationaal recht
- zelfverdediging
- proportionaliteit
- preventieve aanvallen
- verschillende juridische interpretaties
- historische vergelijking met eerdere Amerikaanse interventies

§23.7 Reactie van Iran

- officiële verklaringen
- militaire reactie
- Revolutionaire Garde
- politieke gevolgen
- economische gevolgen
- gevolgen voor de bevolking
- nucleair programma
- diplomatie
- propaganda
- interne machtsverhoudingen

§23.8 Israël

- gezamenlijke strategie
 - rol van Netanyahu
 - samenwerking met de VS
 - militaire resultaten
 - politieke gevolgen
 - veiligheidssituatie
 - Gaza
 - Hezbollah
 - Syrië
 - Libanon
-

§23.9 Reacties uit het Midden-Oosten

Per land:

- Saoedi-Arabië
- VAE
- Qatar
- Oman
- Egypte
- Jordanië
- Irak
- Syrië
- Libanon
- Turkije

Vergelijking van officiële reacties.

§23.10 Internationale reacties

Volledige analyse van:

- Verenigde Naties
- NAVO
- Europese Unie
- G7
- Rusland
- China
- India
- Japan
- Zuid-Korea
- Australië
- BRICS

Inclusief gevolgen voor de internationale rechtsorde.

§23.1 INLEIDING

Wanneer een verkiezingsbelofte de geschiedenis ontmoet

"Ik zal geen nieuwe oorlogen beginnen."

Het was een van de meest herkenbare boodschappen waarmee Donald Trump zich tijdens beide presidentscampagnes onderscheidde van veel van zijn voorgangers. Vanaf zijn eerste verkiezingscampagne in 2016 bekritiseerde hij de langdurige Amerikaanse militaire betrokkenheid in Afghanistan en Irak. Ook tijdens zijn campagne voor een tweede ambtstermijn keerde deze boodschap steeds terug. Hij presenteerde zichzelf als een president die de Verenigde Staten uit eindeloze conflicten wilde houden en conflicten liever door afschrikking en onderhandelingen wilde beëindigen dan door nieuwe militaire interventies.

Voor veel kiezers vormde juist deze belofte een belangrijk onderdeel van zijn aantrekkingskracht. Binnen delen van de Republikeinse achterban leefde de wens om de Verenigde Staten minder direct te betrekken bij kostbare buitenlandse oorlogen. Tegelijkertijd bleef Trump benadrukken dat de Verenigde Staten, wanneer hun veiligheid of die van bondgenoten in het geding zou zijn, bereid moesten zijn snel en met overweldigende kracht op te treden.

Deze twee uitgangspunten — terughoudendheid én bereidheid tot militair optreden — zouden in 2025 rechtstreeks met elkaar in botsing komen.

Een onverwacht kantelpunt

In juni 2025 escaleerde het conflict tussen Israël en Iran in hoog tempo. Na Israëlische aanvallen op Iraanse militaire en nucleaire doelen besloot de Amerikaanse regering onder president Trump zich militair te mengen. Op 21 juni 2025 voerden Amerikaanse strijdkrachten luchtaanvallen uit op drie Iraanse nucleaire installaties: **Fordow**, **Natanz** en **Isfahan**. De operatie kreeg de codenaam **Operation Midnight Hammer**. Volgens het Amerikaanse ministerie van Defensie namen meer dan 125 militaire vliegtuigen deel, waaronder zeven B-2 Spirit-stealthbommenwerpers. Ook werden GBU-57 "Massive Ordnance Penetrator"-bommen en Tomahawk-kruisraketten ingezet. De Amerikaanse regering verklaarde dat de operatie bedoeld was om het Iraanse nucleaire programma ernstig te beschadigen en Iran tot onderhandelingen te bewegen.

President Trump omschreef de operatie als een "spectaculair militair succes" en stelde dat de belangrijkste verrijkingsinstallaties van Iran "volledig waren vernietigd". Onafhankelijke analyses waren op dat moment terughoudender: zij concludeerden dat de installaties zware schade hadden opgelopen, maar dat de volledige omvang van de schade en de status van verrijkt uranium nog niet met zekerheid konden worden vastgesteld.

Waarom dit hoofdstuk belangrijk is

De Amerikaanse aanvallen op Iran markeerden een van de belangrijkste buitenlandse beleidsbeslissingen van Trumps tweede presidentschap. De gebeurtenissen riepen onmiddellijk vragen op die verder reiken dan de militaire operatie zelf:

- Was hiermee sprake van een nieuwe oorlog of van een beperkte militaire interventie?
- Paste de operatie binnen de verkiezingsbelofte om geen nieuwe oorlogen te beginnen?
- Welke constitutionele bevoegdheden had de president?
- Welke rol speelde het Congres?
- Welke gevolgen had de aanval voor de internationale rechtsorde?
- Hoe reageerden bondgenoten en rivalen?
- Welke economische gevolgen waren zichtbaar op de energie- en financiële markten?
- Wat betekende dit voor de machtsbalans in het Midden-Oosten en daarbuiten?

Het beantwoorden van deze vragen vereist meer dan een beschrijving van de militaire operatie. Het vraagt om een analyse waarin diplomatie, internationaal recht, economie, militaire strategie, binnenlandse politiek en geopolitiek samen worden beschouwd.

Onderzoeksvraag

Dit hoofdstuk onderzoekt daarom de volgende centrale vraag:

In hoeverre betekende de Amerikaanse militaire actie tegen Iran een breuk met Donald Trumps verkiezingsbelofte om geen nieuwe oorlogen te beginnen, en welke gevolgen had deze beslissing voor de Verenigde Staten, Iran en de internationale gemeenschap?

Deze vraag wordt niet uitsluitend benaderd vanuit Amerikaans perspectief. Ook de standpunten van Iran, Israël, Europese bondgenoten, internationale organisaties en onafhankelijke deskundigen worden meegenomen.

Methodologie

Dit hoofdstuk is opgebouwd volgens de uitgangspunten van het **TRUMP DOSSIER 2015–2029**:

- onderscheid tussen controleerbare feiten en interpretaties;
- chronologische reconstructie van gebeurtenissen;
- vergelijking van officiële verklaringen met onafhankelijke analyses;
- aandacht voor juridische, militaire, economische en diplomatieke dimensies;
- expliciete vermelding van onzekerheden wanneer informatie nog onderwerp van onderzoek is.

De analyse maakt gebruik van openbare bronnen, waaronder officiële Amerikaanse documenten, verklaringen van het ministerie van Defensie, rapporten van het Amerikaanse Congres, internationale organisaties en gezaghebbende nieuwsorganisaties. Voor de beschrijving van **Operation Midnight Hammer** zijn onder meer gegevens gebruikt van de Congressional Research Service, het Amerikaanse ministerie van Defensie en onafhankelijke analyses van onder andere Reuters, AP en de Council on Foreign Relations.

Historische reflectie

Slechts weinig buitenlandse beleidsbeslissingen uit Trumps tweede ambtstermijn hebben zoveel internationale aandacht gekregen als de beslissing om rechtstreeks militaire aanvallen uit te voeren op Iraanse nucleaire installaties. Voor voorstanders vormde de operatie een voorbeeld van snelle en krachtige afschrikking; voor critici riep zij vragen op over escalatie, de rol van het Congres en de risico's van een bredere regionale oorlog.

Juist omdat de beoordeling van deze gebeurtenis sterk uiteenloopt, is een zorgvuldig onderscheid tussen feiten, politieke standpunten en historische interpretaties essentieel. Dat vormt het uitgangspunt voor de rest van dit hoofdstuk.

§23.6 Juridische analyse

Was de aanval op Iran juridisch verdedigbaar?

"Militaire macht kan een conflict beslissen. Juridische legitimiteit bepaalt echter hoe de geschiedenis dat conflict beoordeelt. Vrijwel iedere Amerikaanse militaire interventie sinds de Tweede Wereldoorlog heeft geleid tot discussie over de vraag of zij zowel nationaal als internationaal rechtmatig was. De Amerikaanse aanval op Iran in juni 2025 vormt daarop geen uitzondering."

23.6.1 Inleiding

De luchtaanvallen op de Iraanse nucleaire installaties Fordow, Natanz en Isfahan vormden niet alleen een militair en politiek keerpunt, maar riepen ook onmiddellijk fundamentele juridische vragen op.

Centraal stonden twee afzonderlijke rechtsgebieden:

1. Amerikaans constitutioneel recht

Had president Trump de bevoegdheid om zonder voorafgaande toestemming van het Congres een militaire aanval op Iran uit te voeren?

2. Internationaal recht

Was de aanval verenigbaar met het Handvest van de Verenigde Naties en andere regels van het internationaal recht?

Deze vragen zijn van groot belang, omdat de juridische beoordeling losstaat van de vraag of de operatie militair succesvol was. Een operatie kan operationeel effectief zijn, maar desondanks onderwerp blijven van juridisch debat.

23.6.2 De Amerikaanse Grondwet

De Amerikaanse Grondwet verdeelt de bevoegdheden op het gebied van oorlog en defensie tussen de president en het Congres.

Het Congres

Volgens Artikel I van de Grondwet heeft het Congres onder meer de bevoegdheid om:

- oorlog te verklaren;
- militaire uitgaven goed te keuren;
- de krijgsmacht te organiseren en te financieren.

Hiermee wilden de grondwetgevers voorkomen dat één persoon zelfstandig langdurige oorlogen zou kunnen beginnen.

De president

Artikel II benoemt de president tot **Commander in Chief** van de Amerikaanse strijdkrachten.

Daaruit vloeit voort dat de president:

- militaire operaties kan aansturen;
- spoedeisende defensieve maatregelen kan nemen;
- Amerikaanse militairen kan beschermen;
- in acute noodsituaties snel kan handelen.

De precieze grens tussen deze bevoegdheden is echter nooit volledig juridisch uitgekristalliseerd en vormt al decennialang onderwerp van politiek en constitutioneel debat.

23.6.3 De War Powers Resolution (1973)

Na de Vietnamoorlog nam het Congres de **War Powers Resolution** aan om de presidentiële bevoegdheden bij militaire inzet te beperken.

De wet bepaalt onder meer dat:

- de president het Congres binnen 48 uur moet informeren over militaire inzet;
- militaire operaties zonder congresgoedkeuring in beginsel niet langer dan 60 dagen mogen voortduren, met een beperkte uitloop voor terugtrekking.

Vrijwel alle moderne presidenten hebben echter betoogd dat deze wet hun constitutionele bevoegdheden niet volledig kan beperken. Daardoor is de War Powers Resolution in de praktijk regelmatig onderwerp van interpretatieverschillen.

23.6.4 Het standpunt van de regering-Trump

De regering stelde dat de aanvallen juridisch gerechtvaardigd waren omdat zij dienden ter bescherming van Amerikaanse belangen en bondgenoten en gericht waren op het

wegnemen van een onmiddellijke veiligheidsdreiging. De operatie werd gepresenteerd als een beperkte militaire actie en niet als een formele oorlogsverklaring.

Vanuit dit perspectief viel de inzet binnen de bevoegdheden van de president als opperbevelhebber.

23.6.5 Kritiek vanuit het Congres

Verskillende leden van zowel de Democratische Partij als enkele Republikeinen vroegen zich af of het Congres vooraf betrokken had moeten worden.

Hun belangrijkste argumenten waren:

- Iran had de Verenigde Staten op dat moment niet rechtstreeks aangevallen.
- Een aanval op Iraans grondgebied kon een grootschaliger conflict uitlokken.
- Bij een dergelijke ingrijpende beslissing hoort volgens hen een expliciet debat en een mandaat van het Congres.

Voorstanders van de operatie wezen daarentegen op de noodzaak van snelheid en geheimhouding bij militaire besluitvorming.

23.6.6 Het VN-Handvest

Ook internationaal ontstond direct een juridisch debat.

Artikel 2, lid 4, van het VN-Handvest verbiedt staten in beginsel geweld tegen de territoriale integriteit of politieke onafhankelijkheid van een andere staat.

Daarop bestaan slechts enkele algemeen erkende uitzonderingen:

- een mandaat van de VN-Veiligheidsraad;
 - zelfverdediging op grond van artikel 51 na een gewapende aanval;
 - in de rechtspraktijk wordt daarnaast gediscussieerd over preventieve of anticiperende zelfverdediging, maar hierover bestaat geen volledige internationale consensus.
-

23.6.7 Het debat over zelfverdediging

De regering-Trump voerde aan dat de aanvallen noodzakelijk waren om een ernstige dreiging te neutraliseren. Volgens deze redenering was militair optreden gerechtvaardigd om te voorkomen dat Iran zijn nucleaire programma verder zou ontwikkelen en daarmee een groter veiligheidsrisico zou vormen.

Critici betoogden daarentegen dat preventief optreden tegen een potentiële toekomstige dreiging niet zonder meer onder het recht op zelfverdediging valt. Zij wezen erop dat de juridische voorwaarden voor anticiperende zelfverdediging internationaal omstreden zijn en dat staten daar verschillend mee omgaan.

23.6.8 Proportionaliteit en noodzakelijkheid

Zelfs wanneer een beroep op zelfverdediging wordt gedaan, gelden in het internationaal recht de beginselen van:

- **noodzakelijkheid**: was militair optreden echt de enige redelijke optie?
- **proportionaliteit**: stond de omvang van de aanval in verhouding tot de gestelde dreiging?

Voorstanders van de operatie stelden dat uitsluitend drie strategische nucleaire locaties werden aangevallen en dat burgers geen doelwit waren.

Critici vroegen zich af of diplomatie en verdere onderhandelingen voldoende waren uitgeput voordat tot geweld werd overgegaan.

23.6.9 Historische vergelijking

De juridische discussie vertoont overeenkomsten met eerdere Amerikaanse militaire acties, waaronder:

- Kosovo (1999);
- Irak (2003);
- Syrië (2017 en 2018);
- de droneaanval waarbij Qasem Soleimani werd gedood (2020).

In al deze gevallen ontstond debat over de verhouding tussen nationale veiligheid, presidentiële bevoegdheden en internationaal recht.

Historische analyse

Vanuit juridisch perspectief behoort de Amerikaanse aanval op Iran tot de meest besproken militaire beslissingen van Trumps tweede ambtstermijn. Op nationaal niveau draaide het debat om de vraag hoeveel zelfstandige ruimte een president heeft om zonder voorafgaande goedkeuring van het Congres militair geweld toe te passen. Internationaal stond vooral de reikwijdte van het recht op zelfverdediging centraal.

Een definitief juridisch oordeel bestaat niet. Over de interpretatie van zowel de Amerikaanse constitutionele bevoegdheden als het internationaal recht lopen de opvattingen uiteen. Historici zullen deze operatie daarom waarschijnlijk niet alleen beoordelen op haar militaire resultaten, maar ook op de blijvende invloed die zij had op het debat over oorlogsmachten, preventief geweld en de internationale rechtsorde.

Vooruitblik op §23.7

Het volgende hoofdstuk verplaatst het perspectief naar **Teheran**. Niet de Amerikaanse besluitvorming staat dan centraal, maar de manier waarop Iran de aanvallen interpreteerde, hoe de Iraanse leiding reageerde, welke gevolgen de operatie had voor de Revolutionaire Garde, het nucleaire programma, de economie en de Iraanse samenleving. Dat hoofdstuk is essentieel om de wederzijdse dynamiek van het conflict volledig te begrijpen.

Alle hoofdstukken en podcast afleveringen zijn gemaakt door ai volgens het idee en script

van BridgeThuis-BridgeBox Thijs

Update 24juli2026